

Одинцова Г.С.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філологічних дисциплін початкової освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Становлення Нової української школи характеризується активним пошуком інноваційних методів та прийомів навчання, спрямованих на всебічний розвиток особистості. Вирішення цих завдань значною мірою зумовлене інноваційною діяльністю педагога в контексті сучасної освітньої парадигми. Адже «нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін» [1].

Проблемі інноваційного підходу до навчання значну увагу у своїх дослідженнях присвятили О. Горошкіна, Л. Скуратівський, О. Пометун, О. Пехота, І. Зязюн та ін. Окремі аспекти формування професійної майстерності вчителя-словесника знайшли відображення у наукових розвідках Л. Мацько, В. Мельничайка, Н. Голуб, О. Біляєва, І. Синиці, Б. Степанишина, Л. Струганець, М. Пентиліук та ін.

Щоб забезпечити стійкий інтерес до мови, позитивну мотивацію до знань, сформувати творчу мовну особистість майбутніх педагогів, поряд із традиційними формами навчання варто активно впроваджувати в освітній процес інноваційні педагогічні технології.

Технологія критичного мислення дозволяє студентам творчо переосмислювати навчальну інформацію, доводити чи заперечувати її достовірність, пропонувати оригінальні шляхи вирішення нестандартних ситуацій. Доречними тут буде проведення таких вправ, як «Перехресна дискусія», «Фішбоун», «Шість капелюхів мислення», «Банк ідей», «Інсерт», «Кластер», «Мозковий штурм», «Джигсо», «Інтелект-карта», «Плюс-мінус-цікаво», «Дерево рішень» та ін.

Проектна технологія зорієнтована на самостійну роботу студентів – індивідуальну або групову, яка здійснюється протягом певного періоду часу. У сучасній педагогіці розрізняють декілька типів проектів: дослідницькі, творчі, інформаційні та практичні. Студентам можна, наприклад, запропонувати лінгвістичні проекти: укласти таблицю найтиповіших афіксальних морфем (префіксальних та суфіксальних) іменника, прикметника чи дієслова; підготувати методичні рекомендації з розділів «Цікава фонетика», «Цікава

лексикологія», «У світі граматики» тощо. Такого типу лінгвістичні проекти мають науково-пошуковий характер і часто переростають у цікаві мікродослідження [2, с. 106].

Технологія проблемного навчання, яка передбачає створення проблемних ситуацій, що спонукає студентів шукати нові шляхи її вирішення на основі одержаних знань. Обговорення проблемних питань часто набирає дискусійного характеру, наприклад: скільки голосних звуків в українській мові – шість чи безліч? Слова *ліс* і *лісник*, *гора* і *горіти* – споріднені чи спільнокореневі? Порядкові числівники відповідають на питання *котрий?* чи *який?* Правильною є форма дробових числівників *дві треті* чи *дві третіх?* тощо. Подібні обговорення часто набирають форми полілогу, де кожен учасник аргументує свою думку, співвідносить її із судженнями інших [2, с. 105].

Ігрова технологія сприяє розвитку комунікативних навичок та переводить студентів із пасивних спостерігачів в активних учасників навчального процесу. Кожна гра мусить бути підпорядкована дидактичній меті заняття. Ігрові технології є часто вживаними, як приклад наведемо декілька з них: «Лінгвістична дуель», «Редактор», «Антисуржик», «Ідентифікація слова» (при вивченні слів іншомовного походження), «Конструктор» (при вивченні морфеміки), рольова гра «У магазині» з використанням числівників у різних відмінкових формах тощо.

Веб-квест технологія, яка активізує пошукову навчально-дослідницьку діяльність студентів з використанням інформаційного простору інтернет-мережі, зокрема текстової, графічної, звукової, анімаційної інформації (створення презентацій, відео- та аудіоматеріалів і т. ін.).

Інтерактивна технологія використовує різні форми взаємонавчання, взаємоконтролю, роботу в групах, у парах («Бліц-опитування», «Карусель», «Синтез думок», «Акваріум» тощо).

Крім означених вище, активними у навчальній діяльності є також технологія модульного навчання, тестова, тренінгова, діалогова та інші.

Отже, використання інноваційних технологій, різноманітного методичного інструментарію на заняттях з української мови сприятиме активізації навчального процесу, становленню мовної творчої особистості вчителів-словесників. Ми повністю поділяємо думку Б. Степанишина про те, що нема нічого прикрішого і небезпечнішого в роботі мовника, ніж методичний стереотип, тому що одноманітність у побудові уроку вбиває цікавинку, живу творчість і перетворює вчителя в чиновника від методики [3, с. 116]. Тому на заняттях з української мови (а також усіх дисциплін лінгвістичного циклу) використання інноваційних технологій слугуватиме наочним зразком творчого підходу до опрацювання мовознавчих понять у професійній діяльності

майбутніх педагогів.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Одинцова Г. С. Використання інноваційних педагогічних технологій у процесі лінгвістичної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Наукові записки ТНПУ імені Володимира Гнатюка, Серія: Педагогіка. 2009. № 5. С. 103-106.
3. Степанишин Б.І. Література – вчитель – учень (Самостійне вивчення учнями літератури) : посібник для вчителя. К.: Освіта, 1993. 240 с.

Онишків З. М.,
*доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ В МАЛОЧИСЕЛЬНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Реформування сучасної початкової освіти в нашій країні базується на компетентнісному та інтегральному підходах. У нормативних документах з питань діяльності Нової української школи сказано, що одним із чинників, що забезпечують якість роботи початкової ланки освіти, є «впровадження методик особистісно і компетентісно зорієнтованого навчання, виховання і розвитку молодших школярів» [2, с. 9].

У Законі України «Про вищу освіту» термін «компетентність» визначено як динамічну комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [1].

Професійним стандартом «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» визначено компетентності, якими повинен володіти вчитель початкових класів. Це, зокрема, вміння планувати навчальну, виховну роботу, свій професійний саморозвиток; добирати доцільні методи, засоби й форми навчання відповідно до визначених мети і завдань уроку, іншої форми навчання; відстежувати динаміку та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі; надавати допомогу батькам щодо